

UCHWAŁA Nr XLV/393/10
Rady Gminy Żurawica
z dnia 28 października 2010r.

**w sprawie zatwierdzenia zmian w Planie Odnowy Miejscowości Wyszatyce
zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Żurawica nr XXXVIII/354/10
z dnia 15 kwietnia 2010 r.**

Na podstawie art. 18, ust. 2, pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U. z 2008 r. nr 38, poz.220)

Rada Gminy Żurawica uchwala co następuje:

§ 1.

1. Zatwierdza się zmiany w Planie Odnowy Miejscowości Wyszatyce na lata 2010-2015, poprzez dodanie do rozdziału VI podrozdziału **6.4 Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców**, w brzmieniu:

6.4 Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Na podstawie planowanych zadań inwestycyjnych na lata 2010-2016 można wyodrębnić obszary ważne dla zaspokajania potrzeb mieszkańców Wyszatyc. Biorąc pod uwagę kategorie zaspokajanych potrzeb wyszczególnia się grupa zadań, których realizacja przyczyni się do zaspokojenia potrzeb duchowych społeczności lokalnej. Do tej grupy zadań będą się zaliczać :

- **remont dachu wraz z wymianą pokrycia oraz odnowienie elewacji zewnętrznej kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja-Biskupa,**
- **remont dachu zabytkowej cerkwi greckokatolickiej p.w. Przemienienia Jezusa Chrystusa,**
- **renowacja zabytkowych kapliczek,**
- **budowa ogrodzenia zabytkowego cmentarza z 1827r,**
- **renowacja zabytkowych nagrobków.**

Wymienione wyżej zadania są niezwykle ważne dla mieszkańców Wyszatyc ze względu na bogatą przeszłość, wielowiekową koegzystencję ludności wyznania rzymskokatolickiego i greckokatolickiego. Z pewnością przyczynią się do rozwoju świadomości narodowej, utrzymania silnych więzi społecznych oraz wzmocnienia postaw tolerancji religijnej i zachowania bogatego dziedzictwa kulturowego.

Niewątpliwie największym przedsięwzięciem będzie remont dachu kościoła i cerkwi. W trakcie realizacji tych zadań zauważalne będą procesy społeczne sprzyjające integracji społeczności lokalnej, wzrost poziomu odpowiedzialności za bogate dziedzictwo materialne, które pozostawiły po sobie minione pokolenia mieszkańców Wyszatyc. Kościół

i cerkiew były świadkami tragicznych wydarzeń związanych z zaborami, I i II wojną światową. Budowle te są przykładem gospodarności, pracowitości i przywiązania do wiary wielu pokoleń Wyszatyczan.

Przydrożne kapliczki są wotum dziękczynnym mieszkańców za zniesienie pańszczyzny, stąd ich duża wartość zabytkowa. Poddane zabiegom renowacyjnym staną się ciekawymi obiektami do zwiedzania.

Cmentarz komunalny to istotne miejsce nie tylko kultu zmarłych - to miejsce ze wszystkich najbardziej emocjonalnie oddziaływujące na ludzi. Ponad 180-letnie istnienie tej wiejskiej nekropolii, pieczołowicie zadbanej staraniem miejscowej ludności i samorządu, to widoczny, namacalny przykład bardzo pozytywnych efektów wspólnego działania lokalnej społeczności. Cmentarz jest - obok kościoła - ważnym elementem zaspokajania potrzeb duchowych miejscowej ludności. Kilkanaście nagrobków wykonanych z piaskowca to kolejne ciekawe zabytki, tym cenniejsze, że świadczą o wielokulturowości tego terenu, co potwierdzają prawosławne, greckokatolickie i rzymskokatolickie krzyże nagrobne. Wieloletnia troska mieszkańców Wyszatyc o wygląd cmentarza sprawiła, że wokół tego szczególnego miejsca jednoczyli się ludzie i wspólnie wykonali wielkie dzieło także w wymiarze materialnym. Takie wspólne działania sprzyjają nawiązywaniu pożądaných relacji międzyludzkich, uczą odpowiedzialności za wspólne dokonania, sprawiają, że zwiększa się samoocena ludzi a to sprzyja rozwojowi pozytywnych tendencji w sferze życia społecznego.

Kolejnym ważnym obszarem jest sfera edukacji, wychowania i troski o bezpieczeństwo mieszkańców Wyszatyc. Społeczność lokalna aktywnie wspierała budowę sali gimnastycznej a troska o infrastrukturę sportowo-oświatową zakorzeniła się głęboko w mentalności mieszkańców. Dlatego takie zadania jak:

- **remont kapitalny Wiejskiego Domu Kultury,**
- **dokończenie budowy wielofunkcyjnego stadionu szkolnego z boiskami o sztucznej nawierzchni,**
- **urządzenie małych boisk sportowych w określonych miejscach wioski,**

to zadania pilne do wykonania. W trakcie zebrań wiejskich, w których uczestniczy coraz więcej młodzieży, zgłaszane są wnioski o podejmowanie skutecznych działań, które pomogłyby rozwiązać problemy wychowawcze młodzieży. Obiekty rekreacyjno-sportowe i kulturalne są wielką szansą w skutecznym zwalczaniu szerzącej się plagi różnych patologii społecznych. Są też dowodem na to, że problemy młodzieży środowisko lokalne traktuje z należytą powagą i odpowiedzialnością. Obiekty, w których koncentruje się życie kulturalne i towarzyskie, są miejscem gdzie relacje międzyludzkie rozwijają się w pożądanym kierunku. Planowane zadania mają wielokierunkowy charakter.

Mieszkańcy Wyszatyc znani są z realizacji wielu inicjatyw społecznych, które przyczyniły się do znacznej poprawy warunków życia ludności. Przykładem jest chociażby wykonana sieć gazyfikacyjna a ostatnio stabilizacja betonowa dróg gminnych o łącznej długości ok. 2500 m. Zadania te wykonane zostały wspólnym wysiłkiem mieszkańców Wyszatyc i władz samorządowych gminy Żurawica. Wykonane zadania pozwoliły na zaplanowanie drugiego etapu modernizacji dróg gminnych poprzez wykonanie asfaltowej nawierzchni. Zabezpieczy to nawierzchnię betonową przed niszczącym wpływem czynników atmosferycznych. Ponadto utwierdzi skutecznie mieszkańców Wyszatyc w przekonaniu, że ich ciężka praca społeczna nie poszła na marne. Widocznym efektem o społecznym wymiarze będzie mobilizacja mieszkańców do jeszcze większej aktywności, która jest jednym z filarów budowy nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego, odpowiedzialnego, kreatywnego, świadomego celów, które chce osiągnąć. Planowana budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców i znacząco wpłynie na poprawę estetyki wsi.

Ostatnim obszarem objętym zaplanowanymi zadaniami jest ochrona środowiska. Zaplanowano trzy bardzo istotne zadania, których wykonanie znacząco wpłynie na poprawę środowiska naturalnego a być może przyczyni się do wyeliminowania zarzewia wielu konfliktów i sporów sąsiedzkich. Sprzyjać temu będzie realizacja następujących zadań:

- **likwidacja nisz kanalizacyjnych, które powstały w trakcie budowy sieci kanalizacyjnej najczęściej z winy samych mieszkańców,**

- **zagospodarowanie i poprawa estetyki miejsc zaniedbanych, takich jak okolice brzegów rzeki San, wolne place na terenie wsi,**
- **likwidacja dzikich wysypisk śmieci, szczególnie w ciągach dróg polnych i w starym korycie Sanu.**

Podłączenie wszystkich budynków do sieci kanalizacyjnej poprawi często nadwyreżone stosunki sąsiedzkie, poprawi stan sanitarny wsi a tym samym warunki życia jej mieszkańców. Miejsca i większe place, będące także często prywatną własnością, nie są powodem do dumy mieszkańców Wyszatyc. Uporządkowane i właściwie zagospodarowane znacząco poprawią estetykę wioski a mogą także przyczynić się do podjęcia inicjatyw społecznych, których efektem będą place zabaw bądź miejsca rekreacyjno-wypoczynkowe. Bliskość rzeki San sprzyja takim pomysłom. Zmora mieszkańców Wyszatyc są dzikie wysypiska śmieci, które pojawiły się wzdłuż dróg polnych oraz w starym korycie Sanu. Stanowią one poważne zagrożenie dla pól uprawnych, transportu rolnego oraz niszczą florę i faunę starego koryta rzeki San, które jest miejscem lęgowym wielu gatunków ptaków i zwierzyny łownej. Miejsce to jest także wielkim dobrodziejstwem, gdyż w okresie zagrożenia powodziowego spełnia funkcję naturalnego zbiornika retencyjnego. Dzikie wysypiska śmieci są bombą ekologiczną o opóźnionym zapłonie. Podjęcie tych zadań do realizacji będzie także polem do popisu dla młodzieży gimnazjum, która włączy się do ich realizacji przez zlokalizowanie oraz inwentaryzację wysypisk. Sporządzenie dokładnego raportu pozwoli na skuteczną realizację zadania. Młodzież będzie miała okazję podjęcia edukacji ekologicznej, wzrośnie poczucie odpowiedzialności za otaczające nas środowisko naturalne. Działania te sprzyjać będą doskonaleniu pracy zespołowej i będą ważnym elementem edukacji obywatelskiej.

Reasumując: zaplanowane zadania na lata 2010-2016, objęte Planem Odnowy Miejscowości Wyszatyc, mają szczególne znaczenie dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, będą sprzyjać rozwiązywaniu konfliktów społecznych, wywołają inicjatywę społeczną mieszkańców, poprawią warunki życia i stanowiąc będą istotny wkład w dzieło budowy społeczeństwa obywatelskiego.

2. Zatwierdza się zmiany w Planie Odnowy Miejscowości Wyszatyc na lata 2010-2015, poprzez oraz wydłużenie okresu obowiązywania planu do roku 2016.
3. Tekst jednolity zatwierdzonego Planu Odnowy Miejscowości Wyszatyc na lata 2010-2016 stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Pozostałe zapisy Planu pozostają bez zmiany.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Żurawica.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

 Lucjan Fac

Załącznik nr 1 do
Uchwały Rady Gminy Żurawica
Nr XLV/393/10
z dnia 28 października 2010 r.

Plan Odnowy Miejscowości Wyszatyce na lata 2010-2016

Opracowanie:

Przemyska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

ul. Rynek 26, 37-700 Przemyśl

tel. (016) 675 16 64, fax. (016) 676 09 86

www.parr.pl, e-mail: info@parr.pl

Wyszatyce, marzec 2010 r.

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	3
II.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI.....	4
2.1	Charakterystyka miejscowości na tle gminy Żurawica.....	4
2.2	Położenie geograficzne.....	5
2.3	Rys historyczny miejscowości.....	7
III.	INWENTARYZACJA ZASOBÓW.....	10
3.1	Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe	10
3.2	Sfera społeczna.....	12
3.3	Sfera gospodarcza.....	24
3.4	Infrastruktura techniczna.....	25
3.5	Dziedzictwo kulturowe i turystyka	28
IV.	BILANS STRATEGICZNY - ANALIZA SWOT	31
V.	KIERUNKI ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI.....	33
VI.	PLAN WYKONAWCZY	34
6.1	Zestawienie planowanych zadań inwestycyjnych	35
6.2	Źródła finansowania planowanych zadań inwestycyjnych	37
6.3	Harmonogram realizacji planowanych zadań inwestycyjnych	39
6.4	Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców.....	41
VII.	SYSTEM REALIZACJI PLANU.....	43
7.1	Wdrażanie Planu.....	43
7.2	Monitoring, sprawozdawczość i promocja	44

I. WPROWADZENIE

Plan Odnowy Miejscowości Wyszatyce jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego miejscowości oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Dokument ten jest niezbędny do ubiegania się przez gminę Żurawica o ośrodki z funduszy strukturalnych na realizację zadań inwestycyjnych w miejscowości Wyszatyce głównie z Programu Rozwój Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Działanie Odnowa i rozwój wsi.

Obszarem realizacji Planu Odnowy Miejscowości Wyszatyce jest obszar tej miejscowości i obejmuje lata 2010-2016. Horyzont czasowy Planu pokrywa się z okresem nowej perspektywy finansowej UE na lata 2007-2013 wraz z zastosowaniem reguły wydatkowania środków $n + 2$ (tj. w ciągu dwóch kolejnych lat).

Podstawą opracowania Planu Odnowy Miejscowości Wyszatyce była analiza obszernego materiału źródłowego przeprowadzona przez konsultantów Przemyskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. oraz pracowników Urzędu Gminy w Żurawicy. Istotny wpływ na zawartość tego dokumentu miały wyniki konsultacji społecznych z przedstawicielami najważniejszych środowisk społecznych i gospodarczych sołectwa.

Podstawę opracowania Planu Odnowy Miejscowości Wyszatyce na lata 2010-2016 stanowiły w szczególności:

- Strategia Rozwoju Gminy Żurawica 2007 – 2013 (projekt)
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica,
- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020
- Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2015,
- Program rewitalizacji obszarów powojkowych Gminy Żurawica, styczeń 2005 r.
- dane Urzędu Gminy w Żurawicy,
- kosztorysy inwestorskie
- dane statystyczne uzyskane z GUS,
- inne dokumenty (strategie i programy krajowe, dyrektywy europejskie dotyczące ochrony środowiska).
- wydawnictwa książkowe:

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

2.1 Charakterystyka miejscowości na tle gminy Żurawica

Gmina Żurawica sąsiaduje z gminami: Orty, Stubno, Rokietnica, Medyka, Przemyśl oraz Miasto Przemyśl. Gmina leży centralnie w paśmie aktywności społeczno – gospodarczej; aktywność tą wzmacnia usytuowanie i nasycenie dróg. Droga krajowa nr 77 relacji Lipnik – Żurawica – Przemyśl. Droga wojewódzka nr 881 relacji Żurawica – Łańcut, sieć pozostałych dróg (powiatowych i gminnych) liczy około 50 km.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Kraków – Przemyśl – Medyka oraz linia towarowa Żurawica – Medyka. Kolejowa magistrala z kompleksem przeladunkowym stwarza dobre warunki do aktywności gospodarczej w dziedzinach produkcyjnych i składowo-magazynowych.

Powierzchnia Gminy wynosi 9575 ha w tym: grunty orne 6008 ha, sady 330 ha, łąki i pastwiska 986 ha, lasy 1061 ha.

Zamieszkuje ją 12 261 mieszkańców – mężczyźni 6051, kobiety 6210 osób, przeciętnie 129 mieszkańców/km, w tym: Batycze – 294 osoby, Bolestraszyce – 1 676 osób, Buszkowice – 847 osób, Buszkowiczki – 483 osoby, Kosienice – 924 osoby, Maćkowice – 1022 osób, Orzechowce – 1027 osób, **Wyszatyce** – 1413 osoby, Żurawica – 4575 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 128 mieszkańców na km².

Gmina Żurawica jest gminą rolniczą, funkcje uzupełniające to turystyka i wypoczynek. Wybór tych funkcji spowodowany jest położeniem geograficznym i ukształtowanie terenu.

W skład Gminy Żurawica wchodzi następujące miejscowości:

- **Wyszatyce**
- Bolestraszyce
- Buszkowiczki
- Buszkowice
- Żurawica
- Orzechowce
- Batycze
- Maćkowice
- Kosienice

Według danych statystycznych Urzędu Gminy Żurawica w 2009 r. wieś liczyła 1417 mieszkańców oraz 341 gospodarstw, w tym:

- 85 procent gospodarstw posiada doprowadzony gaz ziemny,

- 80 procent gospodarstw korzysta z wiejskiego wodociągu,
- 80 procent gospodarstw korzysta z kanalizacji,

Większość mieszkańców posiada także własne samochody. Ponadto wieś jest w całości telefonizowana, posiada własną oczyszczalnię ścieków, a komunikację między gminą i Przemyślem zapewniają autobusy PKS i MKS. Integralna część Wyszatyce nosi nazwę *Kolonia*.

2.2 Położenie geograficzne

Gmina Żurawica położona jest w Kotlinie Sandomierskiej (90% powierzchni gminy) i na Pogórzu Przemyskim (10%); najwyższy punkt to 367 m npm pod Wolą Maćkowską, natomiast najniższy – 191 m npm w dolinie Sanu pod Bolestraszcami.

Wyszatyce leżą około 9 km na północny wschód od Żurawicy oraz 12 km od Przemyśla. Pod względem geograficznym miejscowość położona jest w Dolinie Dolnego Sanu na skraju uskoku korytowego.

Rys. 1. Położenie miejscowości Wyszatyce na tle Gminy Żurawica

Źródło: Opracowanie własne PARR na podstawie <http://www.zurawica.pl/index.php?url=miejscowosci>

Przez cztery wsie gminy: Bolestraszyce, Buszkowice, Buszkowiczki i Wyszatyce przepływa rzeka San. Obszar gminy zasobny jest w wody podziemne płytko zalegające, związane z wodami rzecznyymi o zróżnicowanej wydajności. Przez obszar gminy przepływa również rzeka Rada oraz kilka potoków: Żurawicki, Maćkowicki i Kosienicki. Cieki wodne przepływające przez gminę niewątpliwie są jej walorem przyrodniczym, jednak okresowo stanowią potencjalne zagrożenie powodziowe dla wielu miejscowości.

Gmina leży na obszarze zaliczanym do typu klimatycznego kotlin podgórskich z przewagą cech kontynentalnych. W porównaniu z innymi obszarami wskazuje on tu jednak znacznie więcej cech kontynentalnych.

Średnia roczna temperatura na tym obszarze wynosi około 8,0 C. Najcieplejsze miesiące o najwyższym nasłonecznieniu to czerwiec i lipiec, najzimniejsze to styczeń i luty, kiedy średnia temperatura powietrza wynosi -3,0 C. Lato należy do najdłuższych w skali kraju i trwa około 107 dni, zima natomiast 89 dni. Do najdłuższych w kraju należy również okres wegetacji roślin, który trwa około 220 dni.

Na obszarze gminy przeważają wiatry zachodnie. Szczególnie silne wiatry wieją tu jesienią i zimą. Często mają one charakter fenowy – powodujące wzrost temperatury i spadek wilgotności powietrza. Silne wiatry sprzyjają erozji wietrznej gleb i utrudniają transport na drogach, zwłaszcza w porze zimowej. Średnia roczna suma opadów waha się w granicach 600 - 700 mm.

2.3 Rys historyczny miejscowości

Wyszatyce są jedną z najstarszych wsi ziemi przemyskiej i regionu. Źródła historyczne podają że wieś istniała już w roku 1293. Nazwa miejscowości pochodzi od nazwiska bojara ruskiego Dawida Wyszatycza prawdopodobnie założyciela osady.

W dawnych czasach Wyszatyce były wsią królewską. Już w roku 1390 istniała w Wyszatycach parafia prawosławna, jedna z najstarszych w diecezji przemyskiej. W 1600 roku staraniem sołtysa Łukasza Maszko została wzniesiona w Wyszatycach dębowa cerkiew. Ten sam Łukasz Maszko ufundował do cerkwi srebrny krzyż ze złotą postacią Chrystusa. W cerkwi znajdował się także obraz św. Mikołaja z XVI wieku przywieziony z Kijowa, który zyskał wielki szacunek i uznanie wiernych z okolicznych miejscowości. Losy obrazu nie są znane, krzyż zaś w roku 1811 został zabrany przez wojsko na pokrycie kosztów wojen napoleońskich. W roku 1692 obrządek prawosławny został zmieniony na greckokatolicki. Parafia greckokatolicka należała nie tylko do najstarszych ale i do największych, obsługiwał ją obok proboszcza także wikary.

Parafia rzymskokatolicka, ufundowana przez króla Władysława Jagiełłę powstała w Wyszatycach w roku 1419. W roku 1557 król Zygmunt II August powierzył opiekę nad parafią księżom Mansjonarzom Przemyskiej Katedry i zakonów przemyskich, którzy w zamian za dywidendę z dóbr sprawowali opiekę duszpasterską nad mieszkańcami. Po I rozbiore Polski w Wyszatycach powtórnie powstała samodzielna parafia, gdyż dotychczas istniejące zakony z polecenia cesarza Franciszka Józefa I podlegały kasacie a zakonnicy zostali z Przemyśla wypędzeni. Pierwotny drewniany kościół powstał wraz z erygowaniem parafii i dotrwał do początku XVII wieku. Według źródeł historycznych spłonął on w roku 1624 w czasie najazdów Tatarskich.

Kolejny, drugi kościół parafialny powstał w 1636 roku. Jego fundatorem był Aleksander Zbigniew Korniański – dworzanin królewski, pan na Żurawicy. Był to kościół dębowy, kryty dębowym gontem. Funkcjonował do roku 1905 i nosił imię św. Mikołaja. Kościół ten został rozebrany przez parafię, gdyż był już zbyt mały w stosunku do potrzeb mieszkańców Wyszatyc. Trzeci z kolei kościół parafialny powstał w latach 1900-1905 z inicjatywy proboszcza ks. Witkowskiego. Jednak został zniszczony w 1914 roku podczas działań wojennych związanych z obroną Twierdzy Przemyśl.

Po powrocie z wysiedlenia proboszcz wznosił na potrzeby wiernych prowizoryczny barak pełniący funkcję kościoła, w którym odprawiane były nabożeństwa. W latach 1921-1931

również z inicjatywy ks. Witkowskiego zbudowano obecnie istniejący kościół, który podobnie jak drugi otrzymał wezwanie św. Mikołaja.

Oprócz kościoła katolickiego i cerkwi prawosławnej (później greckokatolickiej) w Wyszatycach istniała do 1913 roku także synagoga stanowiąca dom modlitwy dla kilkudziesięciu zamieszkałych tutaj rodzin wyznania mojżeszowego.

Do roku 1772 dobra wiejskie stanowiły własność królewską i wchodziły w skład Starostwa Przemyskiego. Zarządzali nimi kolejni starostowie bądź wyznaczeni przez nich urzędnicy. Często dobra te były dzierżawione. Dzierżawcami dóbr wyszatyckich byli kolejno Jan Herbut – kasztelan sanocki oraz Jan Drohojowski – referendarz przemyski. Obaj dzierżawcy nie byli zbyt lubiani przez mieszkańców Wyszatyc z uwagi na samowolę i wyzysk tutejszych chłopów.

Po I rozbiorze Polski Galicja wraz z miejscowością dostała się pod panowanie Austrii. Włączono ją do ziem Cesarstwa pod nazwą Księstwa Galicji i Lodomerii, a ziemie królewskie przejął na własność skarb Cesarstwa Austro - Węgierskiego. Dobra te skarb C. K. Austrii sprzedał a nabywcami zostali Kraińscy. Pierwszym właścicielem Wyszatyc został Mateusz Kraiński. Jego następca Maurycy Kraiński – działacz galicyjski zbudował między innymi istniejący do dziś dwór. Maurycy Kraiński, który spoczywa na miejscowym cmentarzu był nie tylko właścicielem ziemskim, ale także wiceprezesem Wydziału Krajowego Galicji. Jego majątek ziemski stanowiło 238 morgów ornego pola (ok. 134 ha), oraz 11 morgów (ok. 6 ha) łąk i pastwisk. Pod koniec XIX wieku w Wyszatycach mieszkało ok. 1700 mieszkańców, w tej liczbie połowę stanowili Polacy a połowę Rusini. Wieś zamieszkiwało też 50 Żydów, którzy prowadzili przejętą od probostwa przez Maurycego Kraińskiego karczmę.

Wieś liczyła "310 kurnych chat chłopskich". Łączny areal wszystkich zagonów chłopski z tego okresu wynosił 1500 mórg (ok. 840 ha) ziemi ornej i 650 mórg (ok. 360 ha) pastwisk. W 1914 roku liczba mieszkańców wsi wzrosła do 2200. W roku 1861 powstała w Wyszatycach szkoła trywialna, która w 1874 roku przemianowana została na szkołę etatową.

Przełom wieków przyniósł Wyszatycom wiele zmian. W latach 1831, 1853–1855 i 1873 panowały we wsi epidemia cholery, podczas których mieszkańcy Wyszatyc nie nadążali z kopaniem grobów dla zmarłych zabranych przez zarazę. Było to bezpośrednim powodem powiększenia w 1854 istniejącego cmentarza. Zmarłych chowano często bez obrządków kościelnych, grzebiąc ciała zmarłych we wspólnej mogile. 7 października 1895 roku w Wyszatycach wybuchł wielki pożar, który strawił niemal całą wieś. Bezpośrednia bliskość budującej się Twierdzy Przemyśl powodowała wzrost napięcia wśród mieszkańców, gdyż

władze austriackie wszędzie widziały spisek, zdradę i szpiegostwo. W 1899 roku na wyszatyckich błoniach odbył się coroczny wyścig 2 Pułku Ułanów im. Aleksandra II. Tym razem wyścigi zaszczylił swoją obecnością Jego Cesarska Wysokość Arcyksiążę Leopold Ferdynand.

I wojna światowa, a zwłaszcza oblężenie twierdzy, to dla Wyszatyc okres najtragiczniejszy. Cała ludność wsi została wysiedlona do Czech. Mieszkańcy powracający do rodzinnej wioski po trzyletnim okresie wypędzenia zastali jedynie kikuty kominów i zgliszcza. Na skutek działań wojennych wieś praktycznie przestała istnieć. Nie oszczędzono nawet kościoła, który z uwagi na wieżę i możliwość prowadzenia z niej obserwacji przez wroga, wysadzono w powietrze. Dla mieszkańców rozpoczął się trudny okres odbudowy i powrotu do normalnego życia.

Przez kilkuletni okres w latach 1917-1922 ludzie mieszkali w drewnianych barakach lub ziemiankach. Odbudowa zniszczonej wsi trwała ponad 10 lat. Zbudowano z dużym wysiłkiem kościół, cerkiew, szkołę, ochronkę (odpowiednik dzisiejszego przedszkola), kółko rolnicze, oraz domy i zabudowania gospodarcze. Wielu z wysiedlonych mieszkańców Wyszatyc nigdy nie wróciło do ojczystych domostw, pozostali na zawsze w obcej czeskiej ziemi, która w tym niepewnym wojennym czasie mimo wszystko ich przygarnęła. W okresie międzywojennym wieś wolno ale stale się rozwijała aż do wybuchu II wojny światowej.

Okres niemieckiej okupacji rozpoczął się dla Wyszatyc 14 września 1939 roku i trwał nieprzerwanie do 27 lipca 1944 roku.

Granica między Generalną Gubernią i ZSRR przebiegała wzdłuż linii Sanu. Wyszatyce znalazły się w niemieckiej strefie okupacyjnej. Na skutek celowej działalności władz niemieckich, a później sowieckich zwaśniono żyjące od wielu wieków we wzajemnej symbiozie grupy wyznaniowe i narodowościowe, czyniąc z nich wzajemnych wrogów. Na mieszkańców wsi nałożono kontyngenty rolne, wydano im również niemieckie dokumenty tożsamości. Jediną pamiątką tamtego okresu po społeczności greckokatolickiej jest nieczynna i zrujnowana cerkiew, a w kościele katolickim u wejścia widnieje tablica z nazwiskami mieszkańców Wyszatyc, którzy polegli za wolność ojczyzny. W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa przemyskiego.

III. INWENTARYZACJA ZASOBÓW

3.1 Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe

W Wyszatycach, podobnie jak w całej Gminie Żurawica występuje duże przestrzenne zróżnicowanie warunków naturalnych, wynika to z geologicznego zróżnicowania przestrzeni na terenie gminy. Część południowa i zachodnia gminy leży w obrębie Pogórza Przemyskiego, stanowi teren o łagodnych wzniesieniach, pocięty dolinami o różnej wielkości i kształcie. Pozostały obszar gminy leży w obrębie Pogórza Rzeszowskiego i Pradoliny Podkarpackiej; dominują tu równiny. Całość gminy należy do zlewni rzeki San, która przepływa przez cztery miejscowości w gminie: Bolestraszyce, Buszkowice, Buszkowiczki i Wyszatyce. Przez obszar gminy przepływa również rzeka San, oraz dwa potoki.

Klimat

Klimat Wyszatyc i okolicy to typowy klimat podgórski wykazujący pewne cechy klimatu kontynentalnego. Średnia temperatura roczna wynosi ok. 8 °C. Najcieplejszymi miesiącami dla tego regionu są czerwiec i lipiec. W tych miesiącach występuje największe nasłonecznienie i najwyższe temperatury. Średnia temperatura w tym okresie wynosi ok. 19 °C. Najzimniejsze miesiące to styczeń i luty. Lato w tym regionie należy do najdłuższych w skali całego kraju i trwa 107 dni. Zima jest krótka bo trwa zaledwie 89 dni ale za to mroźna, bo średnia temperatur dla okresu zimy wynosi ok. -3 °C.

Region ma najdłuższy w skali kraju okres wegetacji dla roślin, który wynosi 220 dni. Z uwagi na fakt, że od południa i od zachodu region otaczają wzniesienia na obszarze tym przeważają wiatry zachodnie. Na drugim miejscu pod względem częstotliwości występowania plasują się wiatry południowo-zachodnie i zachodnie. Suma opadów wynosi ok. 700 mm rocznie. Niemalży wpływ na klimat ma przepływająca przez Wyszatyce rzeka San. Dzięki rzece region posiada także bogate pokłady żwiru i piasku. Przez długie lata w Wyszatycach eksploatowano pokłady żwiru.

Flora i fauna

Na obszarze gminy występują różne zbiorowiska roślinne: leśne, zaroślowe, tereny podmokłe, łąki, pastwiska, tereny uprawne. Na terenie gminy występują rzadkie gatunki fauny.

Ptactwo jest reprezentowane przez około 100 gatunków. Występują tu bardzo rzadkie zagrożone gatunki takie jak: Żolny, Kobuz, Pustułki, Srokosz, i inne. Licznie jest reprezentowany bocian biały około 16 – 20 gniazd na km².

Zwierzyna występująca na terenie gminy to: zając szarak, sarny, dziki, borsuki, kuny leśne i inne.

Gleby

Na obszarze tym przeważają gleby brunatne, płowe i czarnoziemny. Niemalą powierzchnię zajmują też ziemie powstałe z osadów rzecznych a więc mady i ily. Pod względem przydatności rolniczej są to gleby bardzo dobrej jakości.

Lasy

Obszary leśne zajmują w gminie powierzchnię około 1000 ha; stanowi to 11% terytorium. Drzewostany zaliczane są do typu siedliskowego lasu świeżego wyzycznego, dominują lasy liściaste i mieszane z przewagą grabu, dębu i buka. Cała powierzchnia lasów w gminie zaliczana jest do lasów wodochronnych i znajduje się w obrębie Przemysko – Dynowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Lasy te z przyczyny bliskiego położenia miasta Przemyśla pełnią funkcję wypoczynkową.

Wody powierzchniowe i podziemne

Rzeka San jest rzeką graniczną dla gminy, przepływa wzdłuż jej granicy południowej i wschodniej. Potoki płynące na obszarze gminy są dopływami Sanu. Wody potoków są wodami opadowymi i roztopowymi. Występują również akwenty wody stojącej w postaci niewielkich stawów w zespołach podworskich, oraz wypełniane okresowo, przy dużych stanach wód Sanu, koryta starorzeczy tej rzeki.

Pod względem zasobów wód podziemnych gmina leży na pograniczu dwóch regionów hydrogeologicznych – Karpackiego i Przemyskiego. Wody podziemne na terenie gminy zaliczane są do I i II klasy czystości

Obiekty przyrodnicze chronione

Na terenie gminy znajdują się również tereny o wartościach przyrodniczych, podlegające ochronie na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury. Są to zachowane w różnym stanie parki zabytkowe dawnych zespołów pałacowych i dworskich w miejscowościach:

- Bolestraszyce: park zespołu dworskiego, obecnie Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytkowych Założeń Ogrodowych i Arboretum,
- Wyszatyce: park zespołu dworskiego,
- Żurawica: park zespołu dworskiego Sapiehów,
- Maćkowice: park zespołu pałacowego,
- Kosienice: pozostałości zespołu parkowo- dworskiego.

Wszystkie te obiekty i tereny ujęte są w rejestrze zabytków i objęte strefą „A” pełnej ochrony konserwatorskiej oraz strefą „K” ochrony krajobrazu. Na obszarze gminy występują również liczne pomniki przyrody – 112 drzew pomnikowych (głównie dęby, jesiony, płatany, kasztanowce). Większość drzew pomnikowych występuje w ogrodach i parkach podworskich

w miejscowościach: Bolestraszyce – 58 (Arboretum), Wyszatyce - 6, Żurawica – 7 (park XIX w), Maćkowice – 5 (park krajobrazowy z pocz. XIX w), Kosienice – 35 (park krajobrazowy z pocz. XIX w). Drzewa pomnikowe objęte ochroną są przedmiotem zainteresowania turystycznego.

Surowce mineralne i kopaliny

Lokalne zasoby surowców mineralnych i kopaliny występujące na terenie gminy to:

- złoża gazu ziemnego,
- złoża żwiru budowlanego (w dolinie Sanu),
- złoża gliny do ceramiki budowlanej (w rejonie wsi Orzechowce).

Większa część gminy objęta jest obszarem górniczym gazu ziemnego intensywnie eksploatowanego, stąd sieć otworów gazowych i gazociągów przemysłowych stwarzających pewne ograniczenia w wykorzystaniu inwestycyjnym gruntów.

3.2 Sfera społeczna

Ludność

Podstawowym i nadrzędnym elementem samorządu terytorialnego są ludzie, to oni kształtują charakter i określają kierunek rozwoju Gminy.

Saldo migracji w Gminie Żurawica jest dodatnie. W okresie od 2002 r. do 2006 r. zauważalny był wzrost liczby mieszkańców na terenie Gminy. Liczba ludności w Gminie w roku 2006 wynosiła 12 261 mieszkańców w tym 6051 mężczyzn i 6210 kobiet, gęstość zaludnienia kształtowała się na poziomie 129 mieszkańców/km². Liczbę ludności z podziałem na płeć przedstawia wykres 1.

Wykres: 1 Liczba ludności z podziałem na płeć

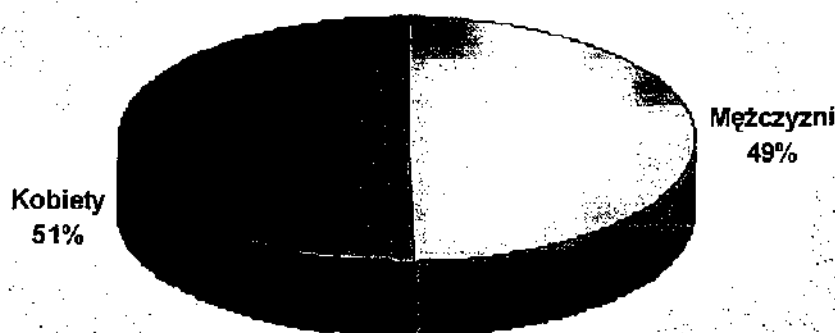

Tabela: 1 Wielkość populacji a miejsce zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Nazwa miejscowości	Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach	Powierzchnia w ha	% udział w ogólnej Powierzchni
Batycze	294	409,42	4,3
Bolestraszyce	1 676	1336,67	14,0
Buszkowice	847	210,47	2,2
Buszkowiczki	483	330,19	3,4
Kosienice	924	1063,69	11,1
Maćkowice	1022	1835,13	19,2
Orzechowce	1027	697,26	7,3
Wyszatyce	1413	1833,09	19,1
Zurawica	4575	1859,26	19,4
Ogółem	12261	9575,17	100

Wykres:2 Struktura ludności według miejsca zamieszkania

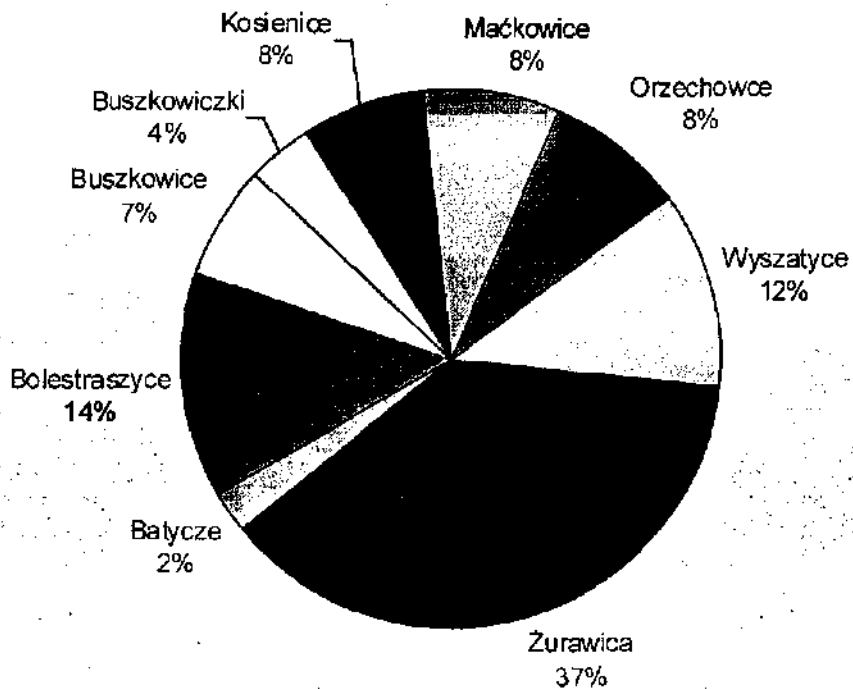

Tabela: 2 Podział ekonomiczny ludności gminy Żurawica

Podział ekonomiczny ludności Gminy Żurawica, wg płci					
Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
1573	1453	3858	3486	624	1199

Źródło: www.stat.gov.pl/ stan na rok 2007

W poszczególnych przedziałach wiekowych jest następująca liczba ludności. W wieku przedprodukcyjnym 3026 osoby, wieku produkcyjnym 7344 osoby, wieku poprodukcyjnym 1823 osoby. W pierwszych dwóch grupach nieznacznie przeważają mężczyźni, sytuacja jest odwrotna w grupie osób w wieku poprodukcyjnym, kobiet w tej grupie jest dwa razy więcej niż mężczyzn.

Poziom wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej w Gminie Żurawica przedstawia się następująco:

- wyższe posiada 532 osób w tym (204 mężczyzn i 328 kobiet)
- policealne posiada 212 osób w tym (45 mężczyzn i 157 kobiet)
- średnie w tym zawodowe i ogólnokształcące posiada 2810 osób w tym (1261 mężczyzn i 1549 kobiet)
- zasadnicze zawodowe posiada 2669 osób w tym (1692 mężczyzn i 977 kobiet)
- podstawowe ukończone posiada 3030 osób w tym (1367 mężczyzn i 1663 kobiet)
- podstawowe nie ukończone i bez wykształcenia szkolnego posiada 492 osób w tym (191 mężczyzn i 301 kobiet)
- nie ustalony poziom wykształcenia 13 osób w tym (5 mężczyzn i 8 kobiet)

W kategoriach wykształcenia wyższego, policealnego i średniego jest zauważalna przewaga wykształconych kobiet nad mężczyznami. Tylko w jednej grupie, mężczyźni posiadają przewagę, aczkolwiek nieznaczna, jest to grupa z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Kobiety również przeważają w grupach, podstawowe ukończone, bez wykształcenia szkolnego i z nieustalonym stopniem wykształcenia.

Na terenie Gminy Żurawica funkcjonują urządzenia obsługi ludności o charakterze gminnym i lokalnym

- 5 przedszkoli, 8 szkół podstawowych, 4 gimnazja
- 5 Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej, 2 punkty apteczne
- Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny w Żurawicy
- 3 placówek pocztowych
- posterunek policji w miejscowości Żurawica
- biblioteki, domy kultury, świetlice, stadiony sportowe, OSP, cmentarze
- urządzenia komercyjne: sklepy, placówki gastronomiczne, zakłady usługowe
- kościoły, kaplice

Warunki mieszkaniowe

Na terenie Gminy Żurawica występuje przede wszystkim budownictwo tradycyjne indywidualne, jednorodzinne mieszkaniowe i zagrodowe stanowi ono około 98% ogółu zasobów mieszkaniowych gminy. Budownictwo wielorodzinne występuje jedynie w miejscowości Żurawica. Uzbrojenie mieszkań w media jest na wysokim poziomie z tendencją wzrostową.

Zgodnie z danymi z powszechnego spisu rolnego z 2002 r dane są następujące. Zasoby mieszkaniowe gminy wynoszą 2954 mieszkań, z czego 2936 to budynki typowo mieszkalne. 88% z nich to mieszkania będące własnością osób fizycznych, 140 mieszkań należy do spółdzielni mieszkaniowych, 23 to mieszkania zakładowe, 17 mieszkań stanowi własność gminy, 9 - Skarbu Państwa, 132 podlegają wspólnej własności, a 11 należy do innych podmiotów.

Ochrona zdrowia

W Gminie Żurawica podstawową opiekę medyczną zabezpiecza 6 Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej 3 punkty apteczne.

Specjalistyczna opieka medyczna dostępna jest dla mieszkańców w okolicznych miejscowościach. Najbliższy szpital działa w Przemyślu. Szpitale drugiego stopnia referencyjności funkcjonują również w stolicy województwa podkarpackiego - Rzeszowie. Szpitale w Przemyślu i Przeworsku świadczy usługi dla mieszkańców miasta i okolicznych gmin, w tym także dla mieszkańców gminy Żurawicy i zabezpieczają w sposób wystarczający miejscowe potrzeby zdrowotne. W gminie Żurawica funkcjonuje Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny w Żurawicy, obsługujący chorych z terenu całego województwa podkarpackiego.

Bezrobocie.

Bezrobocie jest w Gminie Żurawica zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Straty i skutki społeczne, które powoduje bezrobocie są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja dużych grup społecznych i to nie tylko bezrobotnych. Straty pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej - prowadzi do ubóstwa z różnymi konsekwencjami.

W 2007 roku z pośród wszystkich świadczeniobiorców GOPS Żurawica (525 rodzin objętych pomocą) 311 rodzin korzystało z pomocy finansowej z tytułu bezrobocia.

Wśród bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Drugie miejsce zajmują osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Bezrobotni posiadający wykształcenie gimnazjalne i poniżej stanowią duży odsetek wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych.

Z doświadczeń pracowników GOPS wynika, że bezpośrednim najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie sfery materialnej rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Bezrobocie powoduje, bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci.

Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną. Bezrobocie wpływa także niekorzystnie na stosunki wewnątrzrodzinne, przy czym okazuje się, że bezrobocie mężczyzny ma znaczenie bardziej negatywne skutki jak bezrobocie kobiet.

Przyczyny bezrobocia w Gminie Żurawica.

Wprowadzenie zasad gospodarki rynkowej spowodowało załamanie się rynku pracy. Jako główne przyczyny narastania bezrobocia w naszym rejonie należy wymienić:

- duży spadek popytu na siłę roboczą,
- zwiększenie wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji zawodowych pracowników,
- likwidacja nierentownych zakładów,
- niewystarczającą dynamikę rynku pracy w procesie tworzenia nowych miejsc pracy

Według PUP stan bezrobocia w Gminie Żurawica na koniec 2007 roku wyniósł 872 osoby (488 to kobiety), z czego tylko 79 osobom przysługuje prawo do zasiłku, (34 osoby to kobiety).

Wyszczególnienie		Zarejestrowani bezrobotni		W tym z prawem do zasiłku	
		ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
1		2	3	4	5
miasto	Przemyśl	5682	2879	920	426
gmina	Bircza	611	284	120	31
gmina	Dubiecko	731	325	173	50
gmina	Fredropol	462	234	81	31
gmina	Krasiczyn	447	203	99	30
gmina	Krzywcza	447	200	77	24
gmina	Medyka	565	236	118	28
gmina	Orły	633	296	131	40
gmina	Przemyśl	729	368	124	46
gmina	Stubno	368	159	71	14
gmina	Zurawica	917	450	215	76
Razem		11 592	5 634	2 129	796

Źródło: www.pup.przemysl.pl/

Tabela:4 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Przemyskim Urzędzie Pracy z obszaru Gminy Zurawica w poszczególnych miesiącach 2007 r.

Miesiące	Zarejestrowani bezrobotni		W tym z prawem do zasiłku	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Styczeń	940	474	72	19
Luty	950	472	79	18
Marzec	948	473	78	15
Kwiecień	903	461	77	17
Maj	879	464	78	19
Czerwiec	805	456	76	19
Lipiec	857	459	81	24
Sierpień	860	467	81	27
Wrzesień	879	493	84	36
Październik	872	488	79	34

Źródło: www.pup.przemysl.pl

Na podstawie danych z roku 2007 można zaobserwować - wzrost liczby pracujących w sezonie letnim, a tym samym spadek liczby zarejestrowanych jako bezrobotni w Urzędzie Pracy. Drugim zauważalnym faktem jest, że z ogółu pracujących w sezonie letnim przeważająca większość to mężczyźni.

Gmina Żurawica liczy 12 261 mieszkańców. Do Gminy należy dziewięć sołectw. Struktura wiekowa jest zróżnicowana. Na wsi zachodzi tendencja do starzenia się społeczeństwa. Małe gospodarstwa oraz grunty niskiej klasy nie sprzyjają pozostawaniu na roli ludzi młodych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej opracował mapę problemów, społecznych, która jest potrzebna do opracowania kierunków działania. Działania GOPS mają na celu zarówno łagodzenie skutków trudnych sytuacji bytowej świadczeniobiorców jak i usuwanie przyczyn pogłębiania się dysfunkcji rodziny i jednostki.

Na terenie Gminy najczęściej pomocy w rozwiązywaniu problemów potrzebują rodziny i osoby, u których występuje:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała choroba,
- uzależnienie od alkoholu,
- wielodzietność,

Jako rozwiązanie istniejących problemów widzimy:

- organizowanie robót publicznych, prac społeczno – użytecznych oraz działanie zmierzające do poszukiwania nowych miejsc pracy,
- kształtowanie wśród rodzin ubogich umiejętności racjonalnego gospodarowania skromnymi środkami finansowymi oraz poszukiwania innych źródeł zarobków (chałupnictwo, zbieranie runa leśnego)
- organizowanie dzieciom i młodzieży wolnego czasu między innymi poprzez zakładanie świetlic, tworzenie dostępu do Internetu, letni wypoczynek,
- organizacja dożywiania dzieci w szkołach,
- zapobieganie skutkom alkoholizmu poprzez współpracę z policją.

Edukacja i sport

Na terenie Gminy Żurawicy baza wychowawczo – oświatowa tworzona jest poprzez przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja. Na obszarze gminy brak jest szkół średnich i wyższych. W zakresie nauki w szkołach średnich młodzież gminna korzysta z możliwości kształcenia się w Przemyślu i w Jarosławiu. W zakresie szkolnictwa wyższego potrzeby te zabezpiecza po części Przemyśl i Jarosław oraz najbliższe duże ośrodki akademickie (Kraków, Lublin, Rzeszów).

Baza materialna placówek szkolno – wychowawczych jest dobra, aczkolwiek są potrzebne bieżące remonty i modernizacje.

Tabela:5 Przedszkola Gminy Żurawica, struktura szkolnictwa, lokalizacja placówki, liczba nauczycieli (w etatach) i uczniów w roku szkolnym 2006/2007

Przedszkola				
L.p.	Nazwa placówki	Lokalizacja Placówki	Liczba	
			Nauczycieli	Uczniów
1	Samorządowe Przedszkole Nr 1	Żurawica ul. 3-go Maja 5	2	27
2	Samorządowe Przedszkole Nr 2	Żurawica ul. Gen. St. Maczka 1	4	59
3	Przedszkole Św. Józefa	Wyszatyce 140 37-722 Wyszatyce	1	25
4	Przedszkole Zg. S. Służebniczek NMP pw. bł. E. Bojanowskiego	37-713 Maćkowice	brak danych	brak danych
5	Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP NP w Bolestraszcach	Bolestraszyce 138 37-722 Wyszatyce	brak danych	brak danych
Razem	5 przedszkola		7	111

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Tabela:6 Szkoły Podstawowe Gminy Żurawica, struktura szkolnictwa, lokalizacja placówki, liczba nauczycieli (w etatach) i uczniów w roku szkolnym 2006/2007

Szkoły Podstawowe				
L.p.	Nazwa Placówki	Lokalizacja Placówki	Liczba	
			Nauczycieli	Uczniów
1	Szkoła Podstawowa im. Piotra Michałowskiego	Bolestraszyce 156	11	149
2	Szkoła Podstawowa	Buszkowice 138	10	109
3	Szkoła Podstawowa im. bł. ks. Bronisława Markiewicza	Kosienice 60	10	73
4	Szkoła Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki	Maćkowice 64	10	95
5	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II	Orzechowce 60	13	128
6	Szkoła Podstawowa im. Macieja Rejtana	Wyszatyce 154	12	150
7	Szkoła Podstawowa im. Św. Jadwigi Królowej Polski Nr 1	Żurawica ul. Ojca Św. Jana Pawła II 194	21	252
8	Szkoła Podstawowa Nr 2	Żurawica ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 3	10	122
Razem	8		97	1078

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Tabela:7 Gimnazja Gminy Żurawica, struktura szkolnictwa, lokalizacja placówki, liczba nauczycieli (w etatach) i uczniów w roku szkolnym 2006/2007

Tabela:7 Gimnazja Gminy Żurawica, struktura szkolnictwa, lokalizacja placówki, liczba nauczycieli (w etatach) i uczniów w roku szkolnym 2006/2007

Gimnazja				
L.p.	Nazwa Placówki	Lokalizacja Placówki	Liczba	
			Nauczycieli	Uczniów
1	Gimnazjum im. Św. Stanisława Kostki	Maćkowice 64	6	82
2	Gimnazjum	Orzechowce 60	5	55
3	Gimnazjum im. bł. ks. Jana Balickiego	Wyszatyce 154	16	207
4	Gimnazjum im. 2 Pułku Pancernego	Żurawica ul. Ojca Św. Jana Pawła II	18	240
Razem			45	584

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Placówki dydaktyczno – oświatowe w Gminie Żurawica zapewniają również młodzieży dokształcanie się w ramach kół zainteresowań. Wszystkie ośrodki szkolne podstawowe i gimnazjalne oferują możliwości zapisania się do kół naukowych lub sportowych. Przy każdej ze szkół istnieje biblioteka przyszkolna, która pozwala uczniom na indywidualne obcowanie z literaturą

Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne

Pomocą społeczną dla miejscowości Wyszatyce, jak i dla pozostałych miejscowości na terenie Gminy Żurawica zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS), zatrudniający 11 pracowników.

W ujęciu strategicznym pomoc społeczna w gminie Żurawica nie koncentruje się wyłącznie na udzielaniu wsparcia materialnego potrzebującym. W ramach wypracowanej strategii przyjęto nowoczesne podejście do tak ważnej sfery, jaką jest problematyka społeczna nastawiona na :

- ścisłe powiązania działań instytucji i organizacji społecznych : sfery oświaty i służby zdrowia,
- wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej,
- wzmacnianie postaw aktywnych.

Działalność kulturalna

Na obszarze gminy znajdują się liczne obiekty architektury, parki, cmentarze i stanowiska archeologiczne, które ujęte są w rejestrze zabytków lub w wykazie obiektów zabytkowych. Oznacza to, że wszelkie działania podejmowane na obiektach zabytkowych wymagają zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Obszar gminy został podzielony na 4 strefy ochrony w zależności od rangi i rodzaju obiektu zabytkowego w tym do strefy „A” – wymagającej pełnej ochrony konserwatorskiej i związanej z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków oraz stanowiskami archeologicznymi zostały ujęte zabytki w Maćkowicach:

- zespół pałacowy pocz. XX ,
- cerkiew gr. – kat. (XVIII w) z przyległym cmentarzem,

Na terenie gminy znajdują się również tereny o wartościach przyrodniczych, podlegające ochronie na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury. Są to zachowane w różnym stanie parki zabytkowe dawnych zespołów pałacowych i dworskich. M.in. w Maćkowicach, Kosienicach, Żurawicy i Wyszatycach.

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe aktywnie działają na rzecz społeczeństwa w gminie. Co roku wspólnie opracowywany jest Program Współpracy Gminy Żurawica z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, który stanowi element polityki społeczno-finansowej gminy. Jego zadaniem jest kształtowanie demokratycznego ładu społecznego poprzez partnerstwo między administracją samorządową i organizacjami pozarządowymi oraz umacnianie lokalnych działań, stwarzanie warunków dla powstawania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz gminy. Aktywność mieszkańców Wyszatyc w sferze działalności organizacji pozarządowych jest bardzo duża. Istnieje 4 istotne dla życia społeczno-kulturalnego mieszkańców organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie Inicjatyw Oświatowych, Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna, Ludowy Klub Sportowy, Honorowa Straż Grobu Pańskiego. W działalność tych organizacji zaangażowanych jest około 200 mieszkańców obojga płci. Realizując zadania statutowe organizacje te wykorzystują środki finansowe ze źródeł pozarządowych np. Polsko -Amerykańskiej Fundacji Wolności, EFS i inne.

3.3 Sfera gospodarcza

Podmioty gospodarcze

Największymi zakładami działającymi na terenie gminy są:

- Okręgowe Warsztaty Naprawy Techniki Wojskowej Żurawica,
- PKP CARGO S.A. Zakład Taboru w Żurawicy,
- Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. Kopalnia Gazu w Żurawicy
- Zakład Produkcyjny Sprzętu Oświetleniowego „Elektromechanika” Ludwik Lis
- Zakład Handlowo - Usługowo - Produkcyjny „CZEXBUD” Zbigniew Czekierda
- Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska" w Żurawicy

Na terenie Żurawicy znajduje się jeden z najważniejszych w Polsce portów przeładunkowych, a przez gminę prowadzi magistrala kolejowa Wrocław – Lwów (Ukraina). Magistrala kolejowa z dużym kompleksem przeładunkowym Żurawica – Medyka stwarza bardzo dobre warunki dla wzmożonej aktywności gospodarczej w dziedzinach produkcyjnych i składowo – magazynowych.

Na terenie Wyszatyc działają następujące podmioty gospodarcze

- Warsztat samochodowy
- NZOZ „Wyszatyce” i NZOZ „Zdrowy Uśmiech”
- "Samopomoc Chłopska" GS – 2 sklepy spożywcze
- Prywatne placówki handlowe - 3
- Urząd Pocztowy
- Rolniczo-Hodowlany Zespół Spółdzielczy

Rolnictwo

Gmina Żurawica jest gminą rolniczą, funkcje uzupełniające to turystyka i wypoczynek. Wybór tych funkcji spowodowany jest położeniem geograficznym i ukształtowanie terenu. Grunty orne 6008 ha powierzchni gminy.

Wyszatyce są miejscowością rolniczą, która posiada dobre warunki glebowe i klimatyczne sprzyjające rozwojowi produkcji rolnej. Główne kierunki produkcji rolnej to: uprawa zbóż, rzepaku, kukurydzy na ziarno, w niewielkich ilościach buraków cukrowych, ziemniaków, produkcja mleka (pogłowie krów – ok. 80 sztuk), chów trzody chlewnej.

Zdjęcie 1. Gmina posiada i wykorzystuje sprzyjające warunki do produkcji zdrowej żywności.

Źródło: <http://zurawica.pl/index.php?url=rolnictwo>

3.4 Infrastruktura techniczna

Infrastruktura drogowa

Drogi powiatowe, przebiegające przez teren gminy mają łączną długość 35,745 km (w tym 28,243 km o nawierzchni twardej ulepszonej i 4, 212 km o nawierzchni gruntowej).

Przez Wyszatyce przebiega drogi powiatowe Przemyśl- Walawa - Radymno

Drogi statutowo gminne o łącznej długości 56,6 km łączą wewnętrzne tereny zabudowane gminy i obsługują bezpośrednio zabudowę wsi jako drogi dojazdowe. Długości poszczególnych dróg wynoszą od 0,25 km do 4 km, zaś ich szerokość wynosi od 3 do 12 m.

Stan techniczny dróg gminnych jest bardzo zróżnicowany – od dróg o nawierzchni ulepszonej (głównie w miejscowości Żurawica) po drogi o nawierzchni gruntowej. Wszystkie drogi gminne wymagają wyznaczenia pasów drogowych o szerokości min. 6 m, z uwzględnieniem potrzeby wydzielenia poboczy dla ruchu pieszego i rowerowego oraz budowy twardych nawierzchni na drogach gruntowych.

Komunikacja masowa

Przewóz mieszkańców w zakresie komunikacji zbiorowej podmiejskiej i dalekobieżnej zabezpieczają na terenie gminy linie autobusowe i PKP

Gospodarka wodno – ściekowa

Wszystkie miejscowości Gminy Żurawica posiadają sieć wodociągową. Sieci wodociągowe w poszczególnych miejscowościach zasilane są z lokalnych ujęć głębinowych grupowych w Orzechowcach i Wyszatycach, oraz z wodociągu miasta Przemyśla.

Gmina Żurawica wyposażona jest w sieć wodociągową, z której korzysta 87% mieszkańców. Zaopatrzeniem gminy w wodę zajmuje się Zakład Wodno – Kanalizacyjny w Żurawicy.

Wodociąg Orty zasila w wodę dwie miejscowości gminy: Żurawica – Kosienice i Maćkowice. Ujęcie wody stanowią tu studnie głębinowe. Istnieje jednak pilna potrzeba wykonania nowego odwiertu i wymiany pomp.

Gospodarka odpadami

Działalność związaną z gospodarką ściekową na terenie gminy prowadzi Zakład Wodno – Kanalizacyjny w Żurawicy. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 72,42 km w całości stanowi własność gminy. Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania jest 1 705 (liczba podana w sztukach). Z sieci kanalizacyjnej korzysta 5 162 osób w całej gminie.

Obecnie w gminie Żurawica działają trzy wysokosprawne oczyszczalnie, mechaniczno – biologiczna w Wyszatycach Orzechowcach i Żurawicy, które odbierają ścieki z terenów sąsiednich wsi. Oczyszczalnia w Żurawicy oddana została w 2007 roku.

Oczyszczalnia w Orzechowcach przyjmuje ścieki komunalne z: Kosienic, Maćkowic i Barycz, oczyszczalnia w Żurawicy zbiera ścieki z obydwu części tej miejscowości a oczyszczalnia w Wyszatycach z Buszkowic, Buszkowiczek, Bolestraszczyk i Wyszatyc.

Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowanie na składowisku odpadów komunalnych w Przemyślu.

Telekomunikacja

Wszystkie miejscowości Gminy są telefonizowane, łączność prowadzona jest systemem napowietrznym i doziemnym kablowym. Cały obszar gminy pozostaje w obszarze telefonii komórkowej. Odbiór telewizyjny i stacji rajdowych nadających w paśmie UKF następuje z przekaźnika w Przemyślu.

Energetyka

Na terenie Gminy Żurawica sieć energoelektryczna jest dobrze rozwinięta, oparta jest na systemie napowietrznym linii średniego napięcia zasilających stacje transformatorowe słupowe i naziemne SN/NN. Gmina jest w 100% zelektryfikowana. Sieć energoelektryczna

gminy połączona jest ze stacją systemową WN/SN, położoną przy drodze krajowej 77, przy granicy z Gminą Orły.

Na obszarze Gminy sieć jest rozwinięta w stopniu wystarczającym do zabezpieczenia zapotrzebowania na energię elektryczną istniejących i przyszłych inwestycji. Polityka inwestycyjna gminy zakłada rozbudowę tej sieci wraz z ujawnianiem się większego zapotrzebowania na energię elektryczną. Występują tu zalecenia by w przyszłości rezygnować z rozwiązań napowietrznych w zakresie rozbudowy tej sieci.

Ciepłownictwo

Na terenie gminy potrzeby ciepłe realizowane są indywidualnie, system osadniczy wsi nie pozwala na zastosowanie scentralizowanego systemu grzewczego.

Jedynie scentralizowany system zaopatrzenia w ciepło posiada tylko PKP CARGO S.A. Zakład Taboru w Żurawicy. Własne duże systemy gospodarki ciepłej posiadają również niektóre zakłady pracy istniejące na terenie gminy.

Gazownictwo

Wszystkie miejscowości Gminy Żurawica są zgazyfikowane, posiadają sieć gazową średnioprężną rozdzielczą. Sieć ta zasilana jest ze stacji redukcyjno – pomiarowej w Żurawicy.

Podobnie jak w systemie energetycznym, sieć gazowa jest uwzględniona w planach inwestycyjnych w zakresie rozbudowy dla projektowanych terenów osiedleńczych.

3.5 Dziedzictwo kulturowe i turystyka

Zabytki

Cerkiew dębowa wzniesiona w 1600 roku istniała aż do 1908 r. W jej miejsce w roku 1936 wzniesiono obiekt murowany wykonany z cegły pod wezwaniem "Przemienienia Pańskiego", który użytkowano tylko przez 10 lat, do roku 1946. Na skutek akcji "Wisła" społeczność wyznania greckokatolickiego w liczbie 874 osób wysiedlono na Ukrainę, zaś opustoszała cerkiew popadała w coraz większą ruinę, zamieniono ją bowiem na magazyn nawozów. Do dziś stoi pusta i popada w ruinę.

DWÓR

Dwór istniał w Wyszatycach już w XVII w., zniszczony został przez oddziały kozaków dowodzone przez Pińczowskiego. W pół. XIX wieku - nowy dwór w 1865r. zbudował Maurycy Kraiński (1804 - 1885). Istniejący do dziś obiekt wzniesiony został na planie litery U, z główną frontową elewacją południową z dwutraktowymi piwnicami. Po II wojnie był m. in. domem kultury i siedzibą urzędów. Dziś własność Rolniczo - Hodowlanego Zespołu Spółdzielczego, został odrestaurowany w latach 80-tych.

Dwór w Wyszatycach zbudowany przez Maurycego Kraińskiego, widok po generalnym remoncie z 1887r. . Źródło: J. Zubik, Wieś i parafia Wyszatyce na przestrzeni wieków, Przemysł 2010.

Odrestaurowany dwór w Wyszatycach, widok obecny.

Turystyka

Gmina Zurawica ze względu na nagromadzenie atrakcji turystycznych, zarówno historycznych, jak i kulturowych, oraz walorów przyrodniczych i stale rozbudowywaną infrastrukturę turystyczną, stanowi atrakcyjne miejsce dla aktywnego spędzania wolnego czasu.

Arboretum w Bolestraszcach, będące w zasadzie ogrodem botanicznym, to najchętniej odwiedzane przez turystów miejsce na obszarze gminy. Rocznie przybywa tutaj ponad 50 000 turystów, głównie młodzież szkolna, która uczy się tu poznawać przyrodę. Ogród powstał w

1975 r. i obecnie rośnie tam prawie 2000 gatunków, odmian i form roślin. Arboretum stanowi ważny ośrodek naukowo-badawczy w Polsce południowo-wschodniej, prowadzone są w nim badania m.in. nad zabytkowymi założeniami ogrodowymi czy zagrożonymi i ginącymi gatunkami roślin. Oprócz ogrodu znajduje się tutaj odremontowany klasycystyczny dwór z XIX w.

Dla coraz większej liczby osób kontakt z otaczającą nas przyrodą staje się źródłem przyjemności i satysfakcji. Bogata w wiele gatunków ryb rzeka San, jest doskonałym miejscem do wędkowania, a okoliczne lasy rajem dla grzybiarzy.

Wielką atrakcją turystyczną są forty Twierdzy Przemyśl, która zaliczana była po Antwerpii i Verdun, do największych wśród dwustu-istniejących w Europie. Mimo znacznego

zniszczenia do dzisiaj widoczne są wszystkie elementy budowy fortów. Turysta, który przybędzie do gminy na pewno spotka ciekawe zabytki, miejsca widokowe, czyste powietrze i glebę, zdrową żywność i wielu interesujących ludzi. Gmina Żurawica wchodzi w skład Związku Gmin Fortecznych Twierdzy Przemyśl.

Sieć dróg fortecznych przebiegająca przez gminę stanowi - podstawę do rozwoju turystyki rowerowej i pieszej. Drogi te stanowią już od dłuższego czasu szlaki turystyczne, wewnętrznego i zewnętrznego pierścienia fortów Twierdzy Przemyśl. Atrakcyjna krajobrazowo, zalesiona zachodnia część gminy sprzyja rozwojowi agroturystyki łączącej wypoczynek i rekreację z ekologicznym rolnictwem.

Licznie występujące w gminie obiekty kulturowe o znaczeniu historycznym oraz przyrodniczym, w tym unikalne w skali regionu i kraju Arboretum w Bolestraszcach oraz forty Twierdzy Przemyśl wzmacniają atrakcyjność krajoznawczo – turystyczną i edukacyjną gminy.

Krajoznawcza turystyka zmotoryzowana posiada bardzo dobre warunki rozwoju na potrzeby zarówno mieszkańców miasta Przemyśla, jak i dla przyjezdnych z dalszych regionów kraju. Rozwinięta sieć drogowa pozwala na dotarcie do każdego interesującego pod względem poznawczym obiektu na terenie gminy.

IV. BILANS STRATEGICZNY - ANALIZA SWOT

Analiza SWOT miejscowości została przygotowana w oparciu o ogólną charakterystykę miejscowości.

Silne strony: Czynniki pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju miejscowości, na które bezpośredni wpływ ma gmina

Słabe strony: Czynniki ograniczające możliwości rozwoju miejscowości, na które bezpośredni wpływ ma gmina.

Szanse: Czynniki pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju miejscowości, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami zewnętrznymi.

Zagrożenia: Czynniki negatywne mogące stanowić zagrożenie dla rozwoju miejscowości, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami zewnętrznymi.

W czasie klasyfikacji czynników brano była pod uwagę ich wielostronność, w związku z czym niektóre z nich zostały przyporządkowane kilkakrotnie.

Za czynniki pozytywne uznawano:

- niewykorzystany zasób,
- przedmiot dumy,
- źródło sławy,
- pozytywny trend.

Za czynniki negatywne uznawano:

- brak czegoś,
- nadmiar czegoś,
- nieefektywność,
- uciążliwość,
- zastój.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ bliskość Przemysła, ▪ dobre połączenie komunikacyjne z Przemysłem, ▪ działalność wyższych uczelni w pobliskim Przemysłu, ▪ dbanie przez mieszkańców o ładny wygląd miejscowości, ▪ zaangażowanie mieszkańców w prace dla społeczności lokalnej, ▪ współpraca Rady Sołectkiej z Gminą, ▪ umiejętność dbania o kulturę i tradycję lokalną, ▪ dbanie o środowisko naturalne, ▪ wysokie walory krajobrazowo-przyrodnicze, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostateczne oświetlenie dróg, ▪ niezadowalający stan techniczny dróg, brak chodników, oświetlenia, miejsc parkingowych, ▪ słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna (konieczność budowy i modernizacji istniejącej), ▪ wymagający remontu budynek Domu Ludowego, ▪ słabo rozwinięta baza turystyczna, hotelowa, noclegowa, ▪ brak publicznych punktów dostępu do Internetu, ▪ mała liczba miejsc pracy

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ położenie blisko stolicy powiatu, ▪ duży udział osób w wieku produkcyjnym (od 18 - 60 lat), ▪ rozwój budownictwa mieszkaniowego, ▪ wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe, ▪ dbanie o środowisko naturalne, ▪ dbanie przez mieszkańców o estetykę miejscowości, ▪ możliwość pozyskania funduszy w ramach programów finansowanych ze środków UE na rozwój działalności przez przedsiębiorców, ▪ możliwość pozyskania funduszy w ramach programów finansowanych ze środków UE na projekty inwestycyjne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nieopłacalność produkcji rolnej, ▪ wzrost patologii społecznych, ▪ wyjazdy młodych ludzi za granicę lub do ośrodków miejskich, ▪ bezrobocie, ▪ starzejące się społeczeństwo, ▪ ujemny przyrost naturalny

V. KIERUNKI ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Miejscowość Wyszatyce będzie się rozwijać w dwóch kierunkach:

Kierunek 1 - Rozwój i poprawa stanu bazy społeczno-edukacyjnej,

Kierunek 2 - Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej.

Najważniejszym kierunkiem rozwoju miejscowości będzie poprawa stanu bazy społeczno-edukacyjnej. Działania mające na celu zagospodarowanie terenu wokół szkoły podstawowej, budowa ogrodzenia i modernizacja płyt stadionu. Monitoring terenu szkoły pozwoli na poprawę bezpieczeństwa wśród uczniów.

Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej to drugi kierunek, w którym będzie się rozwijać miejscowość Wyszatyce. Budowa kanalizacji i regulacja potoku na terenie miejscowości podniesie poziom życia mieszkańców oraz przyczyni się do poprawy środowiska naturalnego. Budowa dróg, chodników, oświetlenia i parkingów wpłynie na wzrost bezpieczeństwa oraz zapewni sprawną komunikację wewnątrz miejscowości.

VI. PLAN WYKONAWCZY

Plan wykonawczy Planu Odnowy Miejscowości Wyszatyce obejmuje planowane zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji w latach 2010-2016.

Źródłami finansowania Planu Odnowy Miejscowości Wyszatyce będą:

- środki w ramach programów operacyjnych przewidzianych do realizacji na lata 2007 – 2013,
- środki własne gminy,
- inne zewnętrzne źródła finansowania.

Programami współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej, do których będą składane wnioski o dofinansowanie projektów ujętych w Planie będą w szczególności:

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013.

6.1 Zestawienie planowanych zadań inwestycyjnych

Tabela 8. Projekty dotyczące odnowy miejscowości Wyszatyce planowane do realizacji w latach 2010-2016

Lp.	Tytuł projektu	Krótki opis projektu (zakres rzeczowy)
1.	Remont dachu i odnowienie elewacji wraz z wymianą stolarki okiennej w kościele p.w. Św. Mikołaja – Biskupa w Wyszatycach	remont całej więźby dachowej, z wymianą zniszczonych elementów konstrukcyjnych, zabezpieczenie przed szkodnikami, - pokrycie dachu blachą miedzianą, - wykonanie wszystkich obróbek blacharskich blachą miedzianą, - rekonstrukcję wieży kościoła i powrót do wyglądu z 1905 roku - odnowienie elewacji oraz wymianę okien zewnętrznych
2.	Remont dachu cerkwi greckokatolickiej	Wymiana pokrycia dachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej
3.	Renowacja zabytkowych kapliczek	Odbudowa zniszczonych fragmentów, renowacja uszkodzonych części, konserwacja elewacji i figur
4.	Remont ogrodzenia zabytkowego cmentarza komunalnego	Remont ogrodzenia zabytkowego cmentarza komunalnego, rok założenia 1827
5.	Remont nawierzchni alejek i renowacja zabytkowych nagrobków	Wyłożenie alejek kostką brukową i renowacja zabytkowych nagrobków
6.	Urządzenie boiska dla młodzieży, adaptacja pomieszczeń dla potrzeb młodzieży	Urządzenie boiska przy Sali parafialnej dla młodzieży, adaptacja pomieszczeń dla potrzeb młodzieży
7.	Remont kapitalny Wiejskiego Domu Kultury	Wymiana pokrycia dachowego, wymiana instalacji wewnętrznych, odnowienie elewacji zewnętrznej

Źródło: Urząd Gminy Żurawica

Tabela 9. Pozostałe projekty planowane do realizacji na terenie miejscowości Wyszatyce w latach 2010-2016

Lp.	Tytuł projektu	Krótki opis projektu (zakres rzeczowy)
1.	Remont dróg gminnych w miejscowości Wyszatyce	Położenie nawierzchni asfaltowej na istniejącym podłożu betonowym, na drogach wiejskich (wewnątrz wioski) o łącznej długości 3000 m
2.	Dokończenie budowy wielofunkcyjnego stadionu szkolnego	Dokończenie budowy wielofunkcyjnego stadionu szkolnego
3.	Uzupełnienie ciągów kanalizacyjnych	Uzupełnienie przyłączy kanalizacyjnych (lk. 30 gospodarstw)
4.	Wykonanie chodnika wzdłuż drogi powiatowej	Wykonanie chodnika wzdłuż drogi powiatowej na długości 2500 m , inwestycja wspólna z powiatem)
5.	Zagospodarowanie miejsc zaniedbanych	Przywrócenie ładu przestrzennego poprzez wycinkę starych drzew, nowe nasadzenia, odchwaszczanie terenu, pielęgnacja zieleni, ławki,
6.	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	Zlokalizowanie i dokładna inwentaryzacja dzikich wysypisk śmieci, przygotowanie lokalnego raportu o stanie środowiska naturalnego w obszarach pól uprawnych oraz w starym korycie Sanu

Źródło: Urząd Gminy Żurawica

6.2 Źródła finansowania planowanych zadań inwestycyjnych

Tabela 10. Źródła finansowania projektów dotyczących odnowy miejscowości Wyszatyce na lata 2010-2016

Lp.	Tytuł projektu	Źródła finansowania w PLN		
		Całkowita wartość projektu	Wkład własny	Środki UE
1.	Remont dachu i odnowienie elewacji wraz z wymianą stolarki okiennej w kościele p.w. Św. Mikołaja – Biskupa w Wyszatycach	450 000,00	135 000,00	315 000,00
2.	Remont dachu cerkwi greckokatolickiej	150 000,00	45 000,00	105 000,00
3.	Renowacja zabytkowych kapliczek	50 000,00	15 000,00	35 000,00
4.	Remont ogrodzenia zabytkowego cmentarza komunalnego	200 000,00	60 000,00	140 000,00
5.	Remont nawierzchni alejek i renowacja zabytkowych nagrobków	250 000,00	75 000,00	175 000,00
6.	Urządzenie boiska dla młodzieży, adaptacja pomieszczeń dla potrzeb młodzieży	100 000,00	30 000,00	70 000,00
7.	Remont kapitalny Wiejskiego Domu Kultury	250 000,00	150 000,00	100 000,00
Razem		1 450 000,00	510 000,00	940 000,00

Źródło: Urząd Gminy w Żurawicy.

Tabela 11. Źródła finansowania pozostałych projektów planowanych na terenie miejscowości Wyszatyce na lata 2010-2016

Lp.	Tytuł projektu	Źródła finansowania w PLN		
		Całkowita wartość projektu	Wkład własny	Środki UE
1.	Remont dróg gminnych w miejscowości Wyszatyce	270 000,00	81 000,00	189 000,00
2.	Dokończenie budowy wielofunkcyjnego stadionu szkolnego	200 000,00	60 000,00	140 000,00
3.	Uzupełnienie ciągów kanalizacyjnych	45 000,00	13 500,00	31 500,00
4.	Wykonanie chodnika wzdłuż drogi powiatowej	1 500 000,00	450 000,00	1 050 000,00
5.	Zagospodarowanie miejsc zaniedbanych	100 000,00	30 000,00	70 000,00
6.	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	100 000,00	50 000,00	50 000,00
Razem		2 215 000,00	684 500,00	1 530 500,00

Źródło: Urząd Gminy w Żurawicy.

6.3 Harmonogram realizacji planowanych zadań inwestycyjnych

Tabela 12. Harmonogram realizacji projektów dotyczących odnowy miejscowości Wyszatyce na lata 2010-2016

Lp.	Tytuł projektu	Lata realizacji
1.	Remont dachu i odnowienie elewacji wraz z wymianą stolarki okiennej w kościele p.w. Św. Mikołaja - Biskupa w Wyszatycach	2011-2012
2.	Remont dachu cerkwi greckokatolickiej	2013-2015
3.	Renowacja zabytkowych kapliczek	2011-2015
4.	Remont ogrodzenia zabytkowego cmentarza komunalnego	2013-2015
5.	Remont nawierzchni alejek i renowacja zabytkowych nagrobków	2013-2015
6.	Urządzenie boiska dla młodzieży, adaptacja pomieszczeń dla potrzeb młodzieży	2013-2015
7.	Remont kapitalny Wiejskiego Domu Kultury	2014-2016

Źródło: Urząd Gminy w Żurawicy

Tabela 3. Harmonogram realizacji pozostałych projektów planowanych na terenie miejscowości Wyszatyce na lata 2010-2016

Lp.	Tytuł projektu	Lata realizacji
1.	Remont dróg gminnych w miejscowości Wyszatyce	2010-2015
2.	Dokończenie budowy wielofunkcyjnego stadionu szkolnego	2011-2012
3.	Uzupełnienie ciągów kanalizacyjnych	2010-2012
4.	Wykonanie chodnika wzdłuż drogi powiatowej	2011-2015
5.	Zagospodarowanie miejsc zaniedbanych	2011-2015
6.	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	2013-2016

Źródło: Urząd Gminy w Żurawicy

6.4 Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Na podstawie planowanych zadań inwestycyjnych na lata 2010-2016 można wyodrębnić obszary ważne dla zaspokajania potrzeb mieszkańców Wyszatycy. Biorąc pod uwagę kategorie zaspokajanych potrzeb wyszczególnia się grupę zadań, których realizacja przyczyni się do zaspokojenia potrzeb duchowych społeczności lokalnej. Do tej grupy zadań będą się zaliczać :

- **remont dachu wraz z wymianą pokrycia oraz odnowienie elewacji zewnętrznej kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja-Biskupa,**
- **remont dachu zabytkowej cerkwi greckokatolickiej p.w. Przemienienia Jezusa Chrystusa,**
- **renowacja zabytkowych kapliczek,**
- **budowa ogrodzenia zabytkowego cmentarza z 1827r,**
- **renowacja zabytkowych nagrobków.**

Wymienione wyżej zadania są niezwykle ważne dla mieszkańców Wyszatycy ze względu na bogatą przeszłość, wielowiekową koegzystencję ludności wyznania rzymskokatolickiego i greckokatolickiego. Z pewnością przyczynią się do rozwoju świadomości narodowej, utrzymania silnych więzi społecznych oraz wzmocnienia postaw tolerancji religijnej i zachowania bogatego dziedzictwa kulturowego.

Niewątpliwie największym przedsięwzięciem będzie remont dachu kościoła i cerkwi. W trakcie realizacji tych zadań zauważalne będą procesy społeczne sprzyjające integracji społeczności lokalnej, wzrost poziomu odpowiedzialności za bogate dziedzictwo materialne, które pozostawiły po sobie minione pokolenia mieszkańców Wyszatycy. Kościół i cerkiew były świadkami tragicznych wydarzeń związanych z zaborami, I i II wojną światową. Budowle te są przykładem gospodarności, pracowitości i przywiązania do wiary wielu pokoleń Wyszatyczan.

Przydrożne kapliczki są wotum dziękczynnym mieszkańców za zniesienie pańszczyzny, stąd ich duża wartość zabytkowa. Poddane zabiegom renowacyjnym staną się ciekawymi obiektami do zwiedzania.

Cmentarz komunalny to istotne miejsce nie tylko kultu zmarłych - to miejsce ze wszystkich najbardziej emocjonalnie oddziałujące na ludzi. Ponad 180-letnie istnienie tej wiejskiej nekropolii, pieczołowicie zadbanej staraniem miejscowej ludności i samorządu, to widoczny, namacalny przykład bardzo pozytywnych efektów wspólnego działania lokalnej społeczności. Cmentarz jest - obok kościoła - ważnym elementem zaspokajania potrzeb duchowych miejscowej ludności. Kilkaście nagrobków wykonanych z piaskowca to kolejne ciekawe zabytki, tym cenniejsze, że świadczą o wielokulturowości tego terenu, co potwierdzają prawosławne, greckokatolickie i rzymskokatolickie krzyże nagrobne. Wieleletnia troska mieszkańców Wyszatycy o wygląd cmentarza sprawiła, że wokół tego szczególnego miejsca jednoczyli się ludzie i wspólnie wykonali wielkie dzieło także w wymiarze materialnym. Takie wspólne działania sprzyjają nawiązywaniu pożądanych relacji międzyludzkich, uczą odpowiedzialności za wspólne dokonania, sprawiają, że zwiększa się samoocena ludzi a to sprzyja rozwojowi pozytywnych tendencji w sferze życia społecznego.

Kolejnym ważnym obszarem jest sfera edukacji, wychowania i troski o bezpieczeństwo mieszkańców Wyszatycy. Społeczność lokalna aktywnie wspierała budowę sali gimnastycznej a troska o infrastrukturę sportowo-oświatową zakorzeniła się głęboko w mentalności mieszkańców. Dlatego takie zadania jak:

- **remont kapitalny Wiejskiego Domu Kultury,**
- **dokończenie budowy wielofunkcyjnego stadionu szkolnego z boiskami o sztucznej nawierzchni,**
- **urządzanie małych boisk sportowych w określonych miejscach wioski,**

to zadania pilne do wykonania. W trakcie zebrań wiejskich, w których uczestniczy coraz więcej młodzieży, zgłaszane są wnioski o podejmowanie skutecznych działań, które

pomogłyby rozwiązać problemy wychowawcze młodzieży. Obiekty rekreacyjno-sportowe i kulturalne są wielką szansą w skutecznym zwalczaniu szerzącej się plagi różnych patologii społecznych. Są też dowodem na to, że problemy młodzieży środowisko lokalne traktuje z należytą powagą i odpowiedzialnością. Obiekty, w których koncentruje się życie kulturalne i towarzyskie, są miejscem gdzie relacje międzyludzkie rozwijają się w pożądanym kierunku. Planowane zadania mają wielokierunkowy charakter.

Mieszkańcy Wyszatyc znani są z realizacji wielu inicjatyw społecznych, które przyczyniły się do znacznej poprawy warunków życia ludności. Przykładem jest chociażby wykonana sieć gazyfikacyjna a ostatnio stabilizacja betonowa dróg gminnych o łącznej długości ok. 2500 m. Zadania te wykonane zostały wspólnym wysiłkiem mieszkańców Wyszatyc i władz samorządowych gminy Żurawica. Wykonane zadania pozwoliły na zaplanowanie drugiego etapu modernizacji dróg gminnych poprzez wykonanie asfaltowej nawierzchni. Zabezpieczy to nawierzchnię betonową przed niszczącym wpływem czynników atmosferycznych. Ponadto utwierdzi skutecznie mieszkańców Wyszatyc w przekonaniu, że ich ciężka praca społeczna nie poszła na marne. Widocznym efektem o społecznym wymiarze będzie mobilizacja mieszkańców do jeszcze większej aktywności, która jest jednym z filarów budowy nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego, odpowiedzialnego, kreatywnego, świadomego celów, które chce osiągnąć. Planowana budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców i znacząco wpłynie na poprawę estetyki wsi.

Ostatnim obszarem objętym zaplanowanymi zadaniami jest ochrona środowiska. Zaplanowano trzy bardzo istotne zadania, których wykonanie znacząco wpłynie na poprawę środowiska naturalnego a być może przyczyni się do wyeliminowania zarzewia wielu konfliktów i sporów sąsiedzkich. Sprzyjać temu będzie realizacja następujących zadań:

- **likwidacja nisz kanalizacyjnych, które powstały w trakcie budowy sieci kanalizacyjnej najczęściej z winy samych mieszkańców,**
- **zagospodarowanie i poprawa estetyki miejsc zaniedbanych, takich jak okolice brzegów rzeki San, wolne place na terenie wsi,**
- **likwidacja dzikich wysypisk śmieci, szczególnie w ciągach dróg polnych i w starym korycie Sanu.**

Podłączenie wszystkich budynków do sieci kanalizacyjnej poprawi często nadwyřęzone stosunki sąsiedzkie, poprawi stan sanitarny wsi a tym samym warunki życia jej mieszkańców. Miejsca i większe place, będące także często prywatną własnością, nie są powodem do dumy mieszkańców Wyszatyc. Uporządkowane i właściwie zagospodarowane znacząco poprawią estetykę wioski a mogą także przyczynić się do podjęcia inicjatyw społecznych, których efektem będą place zabaw bądź miejsca rekreacyjno-wypoczynkowe. Bliskość rzeki San sprzyja takim pomysłom. Zmorą mieszkańców Wyszatyc są dzikie wysypiska śmieci, które pojawiły się wzdłuż dróg polnych oraz w starym korycie Sanu. Stanowią one poważne zagrożenie dla pól uprawnych, transportu rolnego oraz niszczą florę i faunę starego koryta rzeki San, które jest miejscem lęgowym wielu gatunków ptaków i zwierzyny łownej. Miejsce to jest także wielkim dobrodziejstwem, gdyż w okresie zagrożenia powodziowego spełnia funkcję naturalnego zbiornika retencyjnego. Dzikie wysypiska śmieci są bombą ekologiczną o opóźnionym zapłonie. Podjęcie tych zadań do realizacji będzie także polem do popisu dla młodzieży gimnazjum, która włączy się do ich realizacji przez zlokalizowanie oraz inwentaryzację wysypisk. Sporządzenie dokładnego raportu pozwoli na skuteczną realizację zadania. Młodzież będzie miała okazję podjęcia edukacji ekologicznej, wzrośnie poczucie odpowiedzialności za otaczające nas środowisko naturalne. Działania te sprzyjać będą doskonaleniu pracy zespołowej i będą ważnym elementem edukacji obywatelskiej.

Reasumując: zaplanowane zadania na lata 2010-2016, objęte Planem Odnowy Miejscowości Wyszatyce, mają szczególne znaczenie dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, będą sprzyjać rozwiązywaniu konfliktów społecznych, wywołają inicjatywę społeczną mieszkańców, poprawią warunki życia i stanowić będą istotny wkład w dzieło budowy społeczeństwa obywatelskiego.

VII. SYSTEM REALIZACJI PLANU

7.1 Wdrażanie Planu

Układ instytucjonalny wdrażania Planu Odnowy Miejscowości Wyszatyce na lata 2010 – 2016 stanowiąc będą:

- Wójt Żurawicy,
- Rada Gminy,
- Rada Sołecka,
- Samodzielne stanowisko ds. pozyskiwania środków z Unii Europejskiej przy Wydziale Budownictwa i Inwestycji w Urzędzie Gminy Żurawica.

Wójt Gminy Żurawica

Podstawowym podmiotem układu instytucjonalnego wdrażania Planu Odnowy Miejscowości Wyszatyce na lata 2010-2016 będzie Wójt Gminy Żurawica.

Na Wójcie spoczywać będzie odpowiedzialność za realizację Planu. Będzie podejmował on decyzje w zakresie zmian hierarchii projektów w ramach poszczególnych grup projektów a także będzie decydował o wprowadzaniu nowych projektów. Wójt Żurawicy będzie odpowiedzialny za wykonanie uchwał Rady Gminy dotyczących Planu.

Rada Gminy

Ważną rolę w układzie instytucjonalnym wdrażania Planu będzie pełnić Rada Gminy, podejmując uchwały w sprawie przyjęcia oraz aktualizacji Planu. Na forum Rady Gminy oraz jej komisji prezentowane będą sprawozdania z realizacji Planu oraz informacje o przygotowywanych aktualizacjach dokumentu.

Rada Sołecka

Ważnym elementem układu instytucjonalnego wdrażania Planu będzie Rada Sołecka. Do zadań Rady będzie należało:

- opiniowanie realizacji Planu na podstawie sprawozdania,
- zgłaszanie propozycji projektów celem umieszczenia w Planie,
- opiniowanie zmian zgłaszanych do Planu,
- przyjmowanie zadań do realizacji,
- przyjmowanie Planu.

Do osoby zajmującej samodzielne stanowisko będą należały następujące zadania: aktualizowanie Planu, w tym przedstawianie propozycji zmian Planu wynikających ze zmian w poszczególnych projektach, w budżetach lub harmonogramach ich realizacji, które pojawiają się w przypadku ogłaszania naborów wniosków lub zaistnienia innych okoliczności Radzie Sołeckiej. Dodatkowo do zadań będzie należało aktualizowanie danych statystycznych zawartych w Ogólnej charakterystyce miejscowości stanowiącej pierwszą część Planu.

7.2 Monitoring, sprawozdawczość i promocja

System monitorowania będzie miał na celu określenie stopnia realizacji Planu. Odpowiedzialnymi za sporządzanie sprawozdań z realizacji dokumentu będą Inspektorzy ds. planowania i realizacji inwestycji liniowych, drogowych i kubaturowych. Głównym koordynatorem monitoringu będzie Inspektor ds. planowania i realizacji inwestycji kubaturowych. Sprawozdania będą przedstawiane Radzie Gminy.

Za promocję Planu Odnowy Miejscowości Wyszatyce na lata 2010-2015 odpowiadał będzie Wydział Budownictwa i Inwestycji w Urzędzie Gminy Żurawica.

Promocja Planu realizowana będzie poprzez:

- Informacje umieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej,
- Informacje zamieszczane na stronie internetowej Urzędu Gminy dotyczące uchwalania Planu, aktualizacji w związku z ogłoszonymi naborami.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Lacjan Pac